

EN CONCRETO, de Luísa Villalta

A miña derradeira imaxe de Luísa é a dos seus ollos. Un verde fondo, aéreo, que aquela tarde vibraba con ledicia. Foi poucos días antes do sábado 6 de marzo, o da porta súpeta que ficou aberta, inesperada, e non hai quen a saiba fechar. Era a inauguración dunha exposición de Aurichu Pereira en Sargadelos de Santiago. Falei con Luísa do seu novo libro, o premiado por Espiral Maior, no xurado Miguel Anxo Fernán-Vello, Xavier Baixeras e máis eu, sen discusión. Ela tiña dúas razóns de alegría, a satisfacción dos poemas logrados, o cimo da súa escrita, e o recoñecemento que representaba o premio, unha lectura valorativa que sitúa En concreto entre a mellor poesía de hoxe. Nos ollos

transparentaba esa felicidade e o sorriso abandonaba o aceno pícaro, o esguello irónico. A beleza intelixente de Luísa Villalta, os seus ollos desa tarde leda, derradeira imaxe, recorrente foto fixa na memoria dolorida.

Pero hai tantas siluetas, en tantos lugares, desde aquel día de Oleiros, a finais dos oitenta, Luísa no violín, Paulino ao piano. Luísa logo na mesa da tertulia, da xuntanza, da festa, a facer medrar o discurso en río que se enguedella, pracenteira controversia incesante, complicidades dialécticas, parodias e brincadeiras, xogo verbal, pero tamén proxectos e labores ben fiados, traballo comunal na Asociación de Escritores ou no Foro da Cultura e aínda varias propostas para o futuro, que Luísa non quería acougar. A súa voz, o seu acento, o seu riso, a súa razón en tantos espazos da lembranza, co papel do poema na man, co texto do discurso demorado e matizado sobre a mesa. Con Luísa no Encontro Galeusca de Tarragona, recitais en Compostela ou A Coruña, Congreso de Escritores en Lugo con derivación itinerante por terras do Cebreiro e do Caurel. Con Luísa na Quintana e na

carballeira de San Lourenzo todos os 25 de xullo. Con Luísa e Daniel na manifestación das maletas de Nunca Máis, aquel namoro da xente en pé contra a Ignominia, contra o Fascismo e a favor do Soño, aquel estoupido xenial do que fica unha columna de fume no ar. Luísa non alcanzou a ver como esvaece no horizonte esa nube vermella.

O seu pensamento, complexo e ben fundamentado, permanece nas páxinas dunha escrita multixenérica e aberta, experimental. Pensamento e música, razón emocional, transparentan nos poemas de En concreto, editado por Espiral Maior tres meses despois do día en que Luísa emprendeu o rumbo inexplicábel do silencio. Trasloce o seu estilo humano, a forma do seu paradigma intelectual, a emoción reflexiva, un deseño de caste barroca, máis abeirado ao equilibrio do concepto que á exhibición de prodixios verbais. O libro adensa as certezas políticas de Luísa Villalta, o compromiso coa cidade dos desherdados, das vítimas da historia. Aporta unha inflexión de notábel densidade discursiva ao texto colectivo da poesía de intención civil, esa liña heteroxénea que se renova nas décadas de entre dous séculos,

Xosé M.^o Álvarez Cáccamo

A C T U A L I D A D E

desde os noventa e na voz de poetas de diversas edades e voces, feminismo, realismo coloquial, épica de xinea simbolista e outras fórmulas de poesía política. Luísa opta por unha pronuncia oratoria, dicción sonora que xa ensaiara en libros anteriores pero que aquí atinxe a súa máxima eficacia: "Toda a miña xerazón, abano de cristal / cansada coma min no cansazo do pai cego / no cansazo do avó en silencio / e da nai rota de recoser as coplas aprendidas na saia da avoa." As imaxes visionarias da desfeita e da pobreza encadéanse en conxuntos alegóricos de base simbólica. Ténsase o verso en mecánica deformadora de intención crítica, expresionista, con frecuente recurso á ironía: "O vento cheira a cadáver / a vítima diaria da harmonía universal / a apocalíptico vertedoiro / antes de sementar nas nosas almas vencidas / unha canción sen memoria."

A Cidade, símbolo, abstracción, emblema dunha esmagante universalidade urbana, vai cedendo atributos xenéricos en favor dunha máis asequíbel referencia local (A Coruña, barrios, prazas, rúas, nomes e alcumes populares) ao mesmo tempo que a palabra se

libera dunha parte do seu peso conceptual –fundamento necesario dos poemas que actúan ao xeito de magnífico limiar das certezas ideolóxicas– e se abre en confidencias. Humanízase a cidade concreta –non toda ela suxeito de grisalla e violencia–, colle corpo e nome, o nome de Luísa Villalta, o eu progresivamente desvelado: "O meu nome é o da Cidade Alta." Vaise clarificando devagar o discurso conforme os textos atemperan tamén o seu formato. A estrutura do libro é o dun edificio de fachada monumental a través da que accedemos a unha sucesión de espazos que van adelgazando a súa dimensión, camiño das alcobas familiares, dun cuarto singular, do sitio máis concreto, o da definición, o do autorretrato: "Esa son eu / rubindo unha e outra vez as escadas dun mundo posíbel." Esa é, na habitación central, Luísa Villalta, en concreto Luísa Villalta, que nos deixou tantas imaxes inesquecibéis (un verde fondo, aéreo, naquela derradeira tarde en Compostela), tanta certeza, tantas preguntas, moita sabedoría, este libro imprescindíbel, tanta tristura...

A C T U A L I D A D E